

הנחיות להגשת כתבי-יד לפרסום בהוצאה לאור

של יד יצחק בן-צבי

תוכן העניינים

* הגשת כתב-היד למערכת הספרים

* הכנת כתב-היד לדפוס

I. כתב-היד

- א. חלוקה לפרקים
- ב. עיצוב פסקאות וסעיפים
- ג. סגנון
- ד. כתיב
- ה. פיסוק
- ו. קיצורים וראשי תיבות
- ז. מספרים
- ח. תאריכים
- ט. הדגשות
- י. מובאות
- יא. תעתיק מלועזית
- יב. ציונים ביבליוגרפיים

II. הערות השוליים

- א. ציון ההערות בכתב-היד וניסוחן
- ב. רשימת קיצורים ביבליוגרפיים
- ג. הציונים הביבליוגרפיים ברשימת הקיצורים
  1. כללי
  2. מראי מקום במקרא ובספרות חז"ל
  3. מראי מקום בספרים חיצוניים ובמקורות קלסיים וכנסייתיים
  4. ספרים
  5. מאמרים בכתבי-עת
  6. מאמרים בקבצים

7. מאמרים בספרי יובל ובספרי זיכרון

8. עבודות דוקטור ועבודות מוסמך

9. מילונים ואנציקלופדיות

10. תעודות

11. עיתונים יומיים

III. איורים מפות ולוחות

* נספח: כללי התעתיק מערבית לעברית

הגשת כתב-היד למערכת הספרים

- א. היקף כתב-היד לא יעלה על 100,000 מילים, שהם כ-300 עמודים בספר מודפס.
- ב. כתב-היד יוגש בתוכנת וורד (Word), כקובץ נלווה בדואר אלקטרוני לכתובת publication@ybz.org.il. וכן יוגשו שני עותקים מודפסים, בהדפסה דו-צדדית, וכרוכים; עותקים אלה לא יוחזרו למחבר(ת).
- ג. יש לכתוב את הטקסט כולו (לרבות נספחים) בגופן דוד לעברית ו-Times New Roman ללועזית, בגודל 12. יש להדפיס את הטקסט כולו ברווח כפול, ללא יישור לשמאל, ולהשאיר שוליים של 2.5 ס"מ.
- ד. כתב-היד המוגש צריך לכלול: שער ראשי (שם החיבור ושם כותבו) ושער לכל חלק – בעמודים נפרדים; תוכן העניינים – יש לפרט עד רמה של כותרות משנה לפרק ולהקפיד על התאמה מלאה בין תוכן העניינים לבין כותרות הפרקים בגוף הספר; פתח דבר ותודות; רשימה ביבליוגרפית; רשימות מקורות איורים/תצלומים/לוחות (אם יש); נספחים. יש למספר את עמודי כתב-היד ברצף מתחילתו ועד סופו.
- ה. יש להגיש שער אנגלי לספר ובו: עמוד שער, תוכן עניינים ותקציר שהיקפו עד 200 מילים.
- ו. לכתב-היד יצורפו איורים – תצלומים, ציורים, שרטוטים והעתקי תעודות. על המחבר מוטלת האחריות לקבל רשות לפרסם כל חומר שיש עליו זכויות יוצרים.
- ז. יש לצרף טקסט של כ-200 מילים לעטיפת הספר ובו תיאור תוכן הספר וכן משפט או שניים על המחבר(ת).
- ח. יש לצרף לכתב-היד: תמצית הספר (עד 150 מילים); קורות חיים עדכניים כולל כתובת דואר אלקטרוני, כתובת למשלוח דואר ומספרי טלפון להתקשרות.

- אם הספר הוא עיבוד של עבודת דוקטור, יש לצרף את כל חוות הדעת על העבודה.
- ט. האחריות לדיוק היא בראש ובראשונה על המחבר(ת), במיוחד במובאות, במראי מקום, בשמות, בתאריכים ובמספרים.
- י. האחריות המשפטית לכתב-היד מוטלת על המחבר(ת) בכל מקרה שבו תוגש תביעה נגד יד יצחק בן-צבי מחמת הפרסום.
- יא. המחבר(ת) מעביר(ה) את זכויות הפרסום של כתב-היד בכל דרך (בדפוס, במדיה אלקטרונית וכו') ליד יצחק בן-צבי ללא כל שיור. פרסום כתב-היד בבמות אחרות מותנה בקבלת אישור מערכת הספרים וההנהלה של יד יצחק בן-צבי.
- יב. הפרסום ביד יצחק בן-צבי חייב להקדים פרסום של כתב-היד בכל בימה אחרת ובכל שפה שהיא.

הכנת כתב-היד לדפוס

I. כתב-היד

א. חלוקה לפרקים

- * יש לחלק את כתב-היד לפרקים ולפרקי משנה ולקבוע את כותרותיהם.
- * יש להימנע מריבוי סוגים של כותרות.
- * בסוף הכותרת אין לכתוב נקודה.

ב. עיצוב פסקאות וסעיפים

- * בכל פסקה ראשונה אחרי כותרת או אחרי רווח (מתודי או אחרי ציטוט המובא כפסקה נפרדת) – השורה הראשונה מיושרת לימין ללא זיח. בכל פסקה ממשיכה – זיח נראה לעין בשורה הראשונה. אין להוסיף רווח של שורה או יותר בין פסקאות למעט במקרים של הפסקה מתודית.
- * כדי לשקף באופן ברור את מדרג הכותרות יש להשתמש אך ורק בסגנונות מובנים בתוכנת Word (כותרת 1, כותרת 2 וכו'). אין לעצב כל כותרת באופן נפרד. בשום סוג של כותרת אין לכתוב נקודה או נקודתיים בסופה. בין שני חלקי כותרת יש לכתוב נקודתיים ולא קו מפריד. כותרת ראשית וכותרת משנית של מאמר או פרק יבואו כל אחת בשורה נפרדת.

* סעיפים ממוספרים שכל אחד מהם בא בפסקה נפרדת – לאחר מספר הסעיף יש לכתוב נקודה, ובסוף כל סעיף באה נקודה:

א. ....

ב. ....

* סעיפים ממוספרים ברצף בפסקה אחת – המספור בסוגריים, ובין הסעיפים נקודה ופסיק: (א) .....; (ב) .....; (ג) .....

שיטת המספור – באותיות עבריות או בספרות רגילות (אין למספר באותיות לועזיות או בספרות רומיות) – ההחלטה נתונה בידי המחבר(ת), ובלבד שתינקט אותה השיטה לכל אורך הספר.

ג. סגנון

* מחבר יחיד או מחברת יחידה יכתבו על עצמם בגוף ראשון יחיד(ה), למשל: בחנתי, מצאתי, כפי שהראיתי, לדעתי, אני סבור(ה).

* פנייה לקוראים תנוסח בלשון רבים, למשל: ראו, השוו.

* ככלל עדיף לכתוב מונחים וביטויים עבריים במקום מקביליהם הלועזיים.

ד. כתיב

* הכתיב מושתת על כללי הכתיב המלא שקבעה האקדמיה ללשון העברית (סיוון תשע"ז, יוני 2017), המופיעים [באתר האקדמיה ללשון העברית](#) במרשתת.

* במקרים של חשש מקריאה דו-משמעית או לא נכונה (מילים ושמות לועזיים) כדאי לנקד ניקוד חלקי, אך בדרך כלל יש להשתדל להימנע מניקוד.

ה. פיסוק

* יש לנהוג על פי כללי הפיסוק שקבעה האקדמיה ללשון העברית (מרחשוון תשע"ח, אוקטובר 2017), המופיעים [באתר האקדמיה ללשון העברית](#) במרשתת. ככלל יש להימנע ככל האפשר מעודף פיסוק.

* אין לכתוב נקודה בסוף פסקה או הערה המסתיימת בלועזית.

* יש להשתמש במירכאות בודדות לציון דיבור ישיר, מובאות קצרות, שמות ספרים, ספרים, כתבי-עת, מאמרים, מחזות, סיפורים, שירים וכיוצא באלה המובאים

ברצף הטקסט, שמות חברות וכן מילה או ביטוי שאינם משמשים במשמעותם הרגילה. מירכאות כפולות ייכתבו רק אם יש לשים במירכאות מילה, משפט או קטע הכלולים כבר במירכאות.

* יש להבחין בין קו מפריד, קו טווח (n-dash) ומקף.

קו מפריד משמש להפרדה יתרה בין חלקי המשפט, הוא ארוך, ויש לכתוב רווח לפניו ואחריו.

קו טווח (n-dash) מציין טווח, למשל בין מספרים (ראו להלן, סעיף ו) ובין מקומות (למשל: דרך חיפה-עכו), או הדדיות (למשל: הסכסוך היהודי-ערבי). אף הוא ארוך, ובדרך כלל אין רווח לפניו ואחריו; אך כאשר הוא מפריד בין איברים שלפחות אחד מהם הוא בן יותר ממילה אחת, יש להוסיף רווחים לפני קו הטווח ואחריו (למשל: המאות השנים עשרה – השלוש עשרה, דרך תל אביב – ירושלים).

מקף מציין חיבור בין מילים, ויש להשתמש בו אחרי תחיליות (למשל: בין-לאומי, תת-ועדה, על-אנושי) ולפני סופיות (למשל: מוליכות-על) ובכתובה של צירוף אותיות לועזיות (למשל: די-די-טי, קא-גה-בה). המקף קצר, ובספרים מודפסים בגופנים מסוימים הוא סימן עילי, אך סימון המקף כעילי מטופל על ידי ההוצאה, והמחברים פטורים ממנו.

ו. קיצורים וראשי תיבות

- * יש להימנע מקיצורים ומראשי תיבות בגוף הספר, אלא אם הם נהגים בדרך כלל כמילה, למשל: חז"ל, רמטכ"ל, האו"ם, חו"ל.
- * אין להשתמש בקיצורים ובראשי תיבות כאשר אינם מבוטאים כמילה: תל אביב (ולא: ת"א), ארצות הברית (ולא: ארה"ב), וכיוצא בזה (ולא: וכיו"ב), על ידי (ולא: ע"י), אף על פי (ולא: אע"פ), הערה (ולא: העי), וכדומה (ולא: וכדו'), עמודים (למשל: בספר 380 עמודים). אבל: וכי, עמי (למשל: עמי 12).
- * אין לכתוב ראשי תיבות בלועזית בתעתיק עברי, אלא אם הצורה העברית מקובלת, למשל: אונסקופ; ראשי תיבות בלועזית ייכתבו בלי נקודה, למשל: PEF; ראשי תיבות בלועזית הנהגים במקור כרצף של שמות אותיות יש לכותבם בצורה זו, למשל: די-די-טי.

* שמות פרטיים ייכתבו במלואם באזכורים הראשון בגוף הספר. אם יש לאדם יותר משם פרטי אחד אפשר לכתוב רק את השם הפרטי הראשון במלואו והשם או השמות הבא(ים) ייכתבו(ו) בראשי תיבות, למשל: יהושע פראוור, ויליאם פי אולברייט. באזכורים נוספים בהמשך הספר יש להסתפק בשם המשפחה בלבד.

ז. מספרים

* מספרים יש לכתוב במלואם, מימין לשמאל, וביניהם קו טווח (n-dash), למשל: בשנים 326–322 (ולא: 322-326).

* המספרים 1–99 ייכתבו בדרך כלל במילים, ושאר המספרים ייכתבו בספרות, אך בפסקה שמופיעים בה נתונים מספריים רבים רצוי לכתוב את כולם בספרות.

ח. תאריכים

* תאריכים יש לכתוב במלואם, למשל: 22 בפברואר 1954; י"ח בתשרי תש"ס.

* תאריך משלים יש לציין בסוגריים עגולים, למשל: י"ח בתמוז תשכ"ו (6 ביולי 1966).

* ברישום מניין שנים לספירה הכללית יש להזדקק לציונים לפסה"נ, לסה"נ. ברישום מניין שנים להגירה יש לציין זאת במפורש, למשל: שנת 56 להגירה, או: שנת 56 (ה).

ט. הדגשות

* יש להמעיט ככל האפשר בהדגשות בגוף הספר. הדגשות יודפסו בעברית באות עבה, ובלועזית – באות נטויה (*italics*).

י. מובאות

* מובאות צריכות להיות זהות לחלוטין למקור המצוטט, בכתיבן, בלשונן ובפיסוקן, למעט התאמת שיטת ההדגשה לשיטה שצוינה בסעיף הקודם. כל סטייה – הסבר, תוספת, הדגשה וכדומה – יש לציין במפורש בסוגריים מרובעים, למשל: 'בהשפעתו של ב"י [בן-יהודה] נועד כאן מנין אנשים ונשבעו לדבר בינם לבין עצמם **רק עברית** [ההדגשה שלי], בין בשבת ובין בחול, בבית וברחוב'.

* מובאות קצרות מארבע שורות יובאו במירכאות (לא כפולות). מובאות ארוכות, בנות ארבע שורות ויותר, יוזחו פנימה (*indent*) ויובאו ללא מירכאות.

- * מובאות בלועזית רצוי להביא בתרגום לעברית, אלא אם מדובר במקור שחשוב במיוחד להביאו בלשונו, ובכל מקרה יש להימנע ככל האפשר ממובאות ארוכות בלועזית. לאחר כל מובאה בלועזית יש להוסיף את תרגומה בסוגריים עגולים. אם במובאה בעברית יש מילים אחדות בשפה זרה, יש להוסיף את תרגומן בתוך המובאה בסוגריים מרובעים.
- * פסיחות במובאות יש לציין בשלוש נקודות בסוגריים מרובעים, למשל: 'אדריאנוס מתואר בספרות התלמודית בצורה אמביוואלנטית [...] יותר משיש בדברים כדי לבטא את התסכול והזעם שנגרמו לעם כתוצאה ממהלכו המדיניים'.
- * מראי מקום למובאות ייכתבו בהערות השוליים, ולא יינתן מראה מקום בגוף הספר למעט לפסוקי מקרא.

יא. תעתיק מלועזית

- * בתעתיק מילים ושמות לועזיים משפות אירופיות יש לנהוג על פי כללי התעתיק מלועזית לעברית שקבעה האקדמיה ללשון העברית (מרחשוון תשע"ח, אוקטובר 2017), המופיעים [באתר האקדמיה ללשון העברית](#) במרשתת. הכללים מבוססים על העיקרון שיש לתעתק את המילים והשמות על פי הגייתם הנשמעת לנו ולא על פי כתיבם בשפת המקור.
- * שמות לועזיים של אישים שאינם רווחים בתעתיק עברי – יש להוסיף בסוגריים באזכור הראשון (בלבד) את שם המשפחה בכתיב לועזי. אם מוסיפים שנות חיים, יש להוסיפן באותם סוגריים אחרי פסיק עברי, ואת המספרים לכתוב מימין לשמאל בגופן עברי, למשל: דני דידרו (Diderot, 1713–1784).
- * בתעתיק מערבית יש לנהוג על פי הכללים הבאים בנספח להנחיות אלה. שמות ספרים לועזיים הנזכרים ברצף הטקסט ייכתבו בדרך כלל בתרגום לעברית, אך שמות כתבי-עת ועיתונים ייכתבו בתעתיק או במקור.

יב. ציונים ביבליוגרפיים

- * אין לשלב ציונים ביבליוגרפיים בגוף הספר; מקומם בהערות השוליים.

II. הערות השוליים

א. ציון ההערות בכתב-היד וניסוחן

- * הערות השוליים ימוספרו בכל פרק מחדש. אין למספר את כל הערות השוליים בספר במספור רציף.
- * ההערות ימוספרו במספור רצוף, ללא חלוקות משנה (לא: 4א, 22* וכדומה).
- * בגוף הספר יש לכתוב את מספרי ההערות בספרות עיליות, ללא סוגר, לאחר סימן פיסוק או גרש (אך לפני קו מפריד), למשל: לאחר מותו של הורדוס התחדשה טביעת המטבעות בעיר.⁷⁰ רצוי לציין את מספר ההערה בסוף משפט או בסוף פסוקית, כדי שלא לקטוע את רצף הקריאה.
- * מספר הרומז למראה מקום של מובאה יבוא בסופה, למשל: כדברי צ'רצ'יל:
.....⁴⁴ ולא: כדברי צ'רצ'יל:⁴⁴.....
- * אין לכתוב הערה לכותרת, למעט הערת כוכבית (ראו להלן).
- * את המילים ראו, עיינו, השוו וכיוצא באלה יש לכתוב במלואן, ואחריהן יבואו נקודתיים. יש להשתמש במילים טכניות בעברית ולא בלועזית, למשל: במיוחד (ולא: esp.), השוו (ולא: cf.).

ב. רשימת קיצורים ביבליוגרפיים

- * כל המקורות, הראשוניים והמשניים, יובאו ברשימת קיצורים ביבליוגרפיים בסוף הספר, וההפניות בהערות השוליים בספר יהיו אל הקיצורים האלה. הקיצור יורכב משם המחבר וממילה אחת או שתיים משם החיבור, וביניהם פסיק, למשל: גייגר, אוהלי יפת.
- * הקיצור ייכתב על פי כללי הכתיב הנוהגים ביד יצחק בן-צבי, גם אם המילה בכותרת החיבור כתובה אחרת. את שם הספר בשלמותו יש להעתיק ככתבו במקור.
- * בשורת הפריט הביבליוגרפי יבוא תחילה הקיצור ואחריו הפרטים המלאים של הפריט, וביניהם סימן שוויון (=), למשל: גייגר, אוהלי יפת = "גייגר, אוהלי יפת: חכמי יוון בארץ-ישראל, ירושלים תשע"ב.
- * קיצורים בעברית יינתנו גם לפריטים לועזיים (מתוך תרגום מילה אחת או שתיים מכותרת הפריט), למשל: הטר, כישלון השליחות = Joseph Heller, "The Failure of a

- * הרשימה תסודר בסדר אל"ף-בי"ת של הקיצורים.
- * בכל הפניה למראה מקום יש להפנות באמצעות הקיצור הביבליוגרפי. אין להפנות להערות קודמות שבהן צוין הפריט (באמצעות ילעיל, הערה...!), אלא לציין שוב את הקיצור במלואו. בהפניה עוקבת לאותו הקיצור יש לכתוב: שם (במקום כל הקיצור); בהפניה עוקבת לקיצור אחר של אותו המחבר יש לכתוב: הני"ל, קיצור הכותרת של החיבור האחר. למשל: שלום, ראשית הקבלה; הני"ל, זרמים ראשיים. בהפניה לחיבור שלם אין צורך לציין מספרי עמודים.

ג. הציונים הביבליוגרפיים ברשימת הקיצורים

1. כללי

- * יש לכתוב את הפרטים המלאים של כל המקורות ברשימת הקיצורים הביבליוגרפיים בסוף הספר במתכונת שתפורט להלן.
- * אם הפרסום מצוי הן בעברית הן בשפות אחרות, יועדף הנוסח העברי, בתנאי שהוא כולל את האסמכתה הנדרשת.

2. מראי מקום במקרא ובספרות חז"ל

- * אין לקצר את שמות ספרי המקרא. מספרי הפרקים והפסוקים יצוינו באותיות ללא גרש או גרשיים. בין מספר הפרק למספר הפסוק או הפסוקים יבוא פסיק. ניתן לציין מראי מקום למקרא בגוף הספר. למשל: בראשית א, יד; שמואל א י, יא
- * גם במראי מקום מן הברית החדשה יש לרשום את מספרי הפרקים והפסוקים באותיות ללא גרש או גרשיים. במראי מקום מן הקוראן יש לרשום את מספרי הסורות והפסוקים בספרות (אפשר גם להפנות לסורות על פי שמותיהן, אך יש לנקוט אחת מן השיטות בעקביות). בין מספר הפרק (או הסורה) למספר הפסוק או הפסוקים יבוא פסיק. אם מצטטים מחיבורים אלה יש לציין את התרגום שעליו מסתמכים.
- * דוגמאות למראי מקום בספרות חז"ל:

משנה, ראש השנה א, ב

תוספתא, ראש השנה כ, א (מהדורת ליברמן, עמ' 311)
ירושלמי, ראש השנה ב, ג (נח ע"א; טור 670)
בבלי, סנהדרין ד ע"א
מכילתא דר' ישמעאל, שירה ב (מהדורת הורוביץ ורביץ, עמ' 122)
בראשית רבה נה, ז (מהדורת תיאודור ואלבק, עמ' 590–592)

3. מראי מקום בספרים חיצוניים ובמקורות קלסיים ונכסייתיים

* מראי מקום במקורות אלה ייכתבו במתכונת כפולה: מראה מקום בחיבור על פי חלוקתו הקדומה (ספר, פרק, פרשה, סימן וכדומה), ולאחר מכן בסוגריים מראה מקום מלא במהדורה או בתרגום שעליהם הסתמך/הסתמכה המחבר(ת) (מספר[ים] עמוד[ים]). למשל:

מקבים ב יב, יג (תרגום שוורץ, עמ' 234)
בן סירא נ, א–ד (מהדורת סגל, עמ' שמ–שמא)
יוסף בן מתתיהו, קדמוניות היהודים, ט, יא, ב, 236–237 (תרגום שליט, עמ' 335)
Herodotus, *Historiae*, II, 104 (ed. Godley, I, pp. 390–393)
ויטרוביוס, על אודות האדריכלות, ח, ג, 8 (תרגום רייך, עמ' 180)
Eusebius, *Onomastikon*, 'Dan' (ed. Klostermann, p. 76)
Egeria 48, 1 (eds. Francheschini & Weber, p. 89)

4. ספרים

א. סדר הפרטים

* שם המחבר(ת), כותר הספר: כותר משנה, מספר המהדורה, מספר הכרך: כותר הכרך, שם העורך/עורכת / המהדיר(ה) או המתרגם/המתרגמת (הסדרה ומספר הכרך בסדרה), מקום ההוצאה ושנת ההוצאה, מספרי העמודים או הטורים, מספרי ההערות, האיורים, הלוחות, הטבלאות, המפות, הנספחים, התעודות או הכתובות שאליהם מכוונת ההפניה.

ב. שם המחבר(ת)

* שם המחבר(ת) ייכתב כפי שהוא מופיע בשער הספר.

- * השם הפרטי ייכתב בראשי תיבות לפני שם המשפחה, למשל: מ' גיל; ח"ה בן-ששון. בלועזית יש לכתוב את האות הראשונה של השם הפרטי ולאחריה נקודה, ואם למחבר(ת) שמות פרטיים אחדים יש לכתוב את האות הראשונה של כל אחד מהשמות ואחרי כל אות נקודה, למשל: M.D. Herr. אם שני העיצורים הראשונים בשם מהווים הגה אחד יש להביא את שניהם, למשל: Th. Cole
- * אם לספר יש שניים או שלושה מחברים יש להיזקק בעברית לוויון החיבור ובלועזית לסימן & לפני השם האחרון, למשל: ג' ביגר, נ' ליפשיץ וח' פרץ; K.M. Stern, E. Sutton & A. Smith אם יש יותר משלושה מחברים יש להיזקק למילה ואחרים, ובלועזית – et al. אחרי השם הראשון, למשל: מ' שטרן ואחרים; D. Chen et al.
- * אחרי שם המחבר(ת) או שמות המחברים יבוא פסיק.
- ג. כותר הספר
- * כותר הספר ייכתב כלשונו בשער הספר, ללא קיצורים וללא השמטות, למשל: חלוקת ארץ-ישראל בתקופת המקרא, ולא: חלוקת א"י בתקופת המקרא. כותר ספר בלועזית ייכתב באות נטויה (*italics*).
- * כותר ספר בשפה לועזית לא שכיחה (כגון שפות סלוויות) ייכתב בשפת המקור ויצורף לו תרגום בסוגריים עגולים, למשל:
- T. Kegel, *Dziennik z pielgrzymki de Ziemi Świętej* (יומן עלייה לרגל לארץ הקודש), Peplin 1873
- * כותר ספר בערבית אפשר לכתוב בתעתיק עברי או לטיני, למשל: מחיי אלדין אלנווי, כתאב אלאדיכאר, קהיר 1323 (ה).
- * יש לכתוב גם כותר משנה של ספר. בין כותר הספר לכותר המשנה יפרידו נקודתיים, למשל: א' הטל, יהדות צפון-אפריקה: ביבליוגרפיה, ירושלים תשל"ג.
- * האות הראשונה בכותר ספר באותיות לטיניות ובכותר משנה תיכתב תמיד באות גדולה (capital letter), ומלבד זאת בכותרי ספרים באנגלית ייכתבו באות גדולה שמות עצם, שמות תואר, פעלים, תוארי הפועל וכינויי קניין; בכותרי ספרים בגרמנית ייכתבו באות גדולה שמות עצם בלבד; ובכותרי ספרים בצרפתית, באיטלקית ובספרדית ייכתבו רק שמות פרטיים באות גדולה. כללים אלה חלים גם על כותרות מאמרים ועל שמות סדרות.

* אחרי כותרת הספר יבוא פסיק.

ד. מספר המהדורה

- * בהפניה למהדורה שאינה המהדורה הראשונה של ספר ייכתב מספר המהדורה בספרה עילית בצמוד לכותר הספר ואחריה יבוא פסיק, למשל: א"א אורבך, חז"ל: פרקי אמונות ודעות⁴, ירושלים תשל"ח. בדרך כלל אין צורך לציין מספר הדפסה של ספר שלא נעשו בה שינויים של ממש.
- * בהפניה לדפוס צילום, זהה למקור, יש לכתוב את מקום הוצאתו ושנת הוצאתו ובסוגריים עגולים את מקום הוצאתו ושנת הוצאתו של הספר המצולם, למשל: " בריל, יסוד המעלה, ירושלים תשל"ח (מגנצא תרמ"ג), עמ' 68; E.R. Bevan, *The House of Seleucus*, I, London 1966 (London 1902), pp. 61, 63, 232

ה. מספר הכרך

- * מספר הכרך יצוין ללא המילים כרך, vol. וכדומה. בספר עברי ייכתב מספר הכרך באותיות עבריות, ללא גרש; בספר לועזי – בספרות רומיות, למשל: E. Brünnow & A. von Domaszewski, *Die Provincia Arabia*, III, Strassburg 1909
- * אם קיימת חלוקת משנה של הכרכים יש לציין באופן מלא, למשל: ב"צ דינור, ישראל בגולה, א, ספר שלישי.
- * אם יש לכרך כותר יש לרשום לאחר מספר הכרך נקודתיים ולאחריהן לכתוב את כותרו, למשל: M. Stern, *Greek and Latin Authors on Jews and Judaism*, I: *From Herodotus to Plutarch*, Jerusalem 1974
- * אחרי מספר הכרך יבוא פסיק.

ו. העורך/העורכת / המהדיר(ה) או המתרגם/המתרגמת

- * לפני שם העורך/העורכת / המהדיר(ה) או המתרגם/המתרגמת יש לכתוב מהדורת, בעריכת, תרגום/תרגמה, ed., trans. וכדומה, למשל: י"מ אלבוגן, התפילה בישראל בהתפתחותה ההיסטורית, בעריכת י" היינימן, תרגם י" עמיר, תל אביב תשל"ב; Kyrillos von Skythopolis, *Vita Euthymii*, ed. E. Schwartz, Leipzig 1939
- * אחרי שם העורך/העורכת / המהדיר(ה) או המתרגם/המתרגמת יבוא פסיק.
- * לציון שמות עורכי קבצים ראו להלן, סעיף 6.

ז. הסדרה

* שמה של סדרה ומספר הכרך בה ייכתבו לאחר שם הספר בסוגריים עגולים ; בין שם הסדרה למספר הכרך וכן לאחר הסוגר השני יבואו פסיקים ; מספר הכרך בסדרה עברית ייכתב באותיות עבריות או בספרות, ובלועזית – בספרות (רגילות), למשל : י' ידן, הממצאים מימי בר-כוכבא במערת האיגרות (מחקרי מדבר יהודה, א) ירושלים תשכ"ג.

* אם מושם הדגש על שם הסדרה, יבוא שמה לפני שם הכרך ; במקרה זה יבוא נקודתיים לפני שם הכרך, ללא סוגריים, למשל : R. Pfister & L. Bellinger, *The Excavations at Dura-Europos, II: The Textiles*, New Haven, CT 1945

ח. מקום ההוצאה

* מקום ההוצאה של ספר ייכתב כפי שהוא מופיע בשער הספר, אך שמות מקומות בעברית יתוקנו לצורה המקובלת היום, למשל : ניו יורק (במקום : נויארק), ונציה (במקום : ויניציאה). בספרים שיצאו בארצות-הברית ייכתב גם קיצור שם המדינה. אם יצא הספר בשני מקומות תבוא ביניהם בעברית וי"ו החיבור ובלועזית – &, למשל : London & Leiden

* אם לא נזכר מקום ההוצאה בשער הספר או במקום אחר בספר יש לציין זאת במפורש בסוגריים מרובעים : בעברית [חמ"ד], חסר מקום דפוס ; ובלועזית [n.p.], כלומר no place. אם המקום ידוע אך אינו נזכר בשער הספר יש לכותבו בסוגריים מרובעים, למשל : [וילנה] ; ואם המקום משוער יש להוסיף לשם המקום סימן שאלה, למשל : [וילנה?].

* בין מקום ההוצאה לשנת ההוצאה לא יבוא סימן פיסוק.

ט. שנת ההוצאה

* שנת ההוצאה של ספר עברי תיכתב בתאריך עברי, להוציא מקרים שבהם מופיע בשער הספר תאריך לועזי בלבד.

* לציון שנות הוצאתה של סדרה, אנציקלופדיה וכדומה שטרם ראו כל כרכיה יש לכתוב את שנת ההוצאה של הכרך הראשון ולאחריה קו טווח.

* דין שנת הוצאה שאינה נזכרת בשער הספר כדין מקום הוצאה שלא נזכר : בעברית [חש"ד], חסרה שנת דפוס ; ובלועזית [n.d.], כלומר no date. אם שנת ההוצאה אינה נזכרת אך המחבר(ת) יודע(ת) אותה יש לכותבה בסוגריים מרובעים, למשל : [תרמ"ט]; ואם השנה משוערת בלבד יש להוסיף סימן שאלה, למשל : [תרמ"ט?].

* אחרי שנת ההוצאה יבוא פסיק.

י. מספרי פרקים או כותרותיהם

* אין להפנות לפרקים של ספר (על פי מספריהם או כותרותיהם), אלא יש לציין את מספרי העמודים שאליהם מכוונת ההפניה. רק בהפניה לספר שטרם ראה אור, ושעמודיו טרם מוספרו, אפשר להפנות לפרק(ים) מתוכו, ויש להקדים למספר הפרק את המילה פרק(ים) או chap., chaps.

יא. מספרי העמודים או הטורים

* למספרי העמודים שאליהם מכוונת ההפניה יש להקדים את הציון עמ' (הן לעמוד הן לעמודים) ובלועזית (בכל השפות) – p. (לעמוד בודד) ו-pp. (לשני עמודים ויותר). למספרי טורים יש להקדים את הציון : טור(ים), col., cols.

* מספרי העמודים והטורים ייכתבו במלואם – בעברית מימין לשמאל ובלועזית משמאל לימין, למשל : עמ' 1217–1219 ; 189–193 cols. יש להימנע מקיצורים כגון ואילך או f., ff.

* בסוף סדר הפרטים של מראה המקום תבוא נקודה. אם נותרו עוד פרטים, כגון הערות או איורים, יבוא אחרי מספרי העמודים פסיק, והנקודה תבוא אחרי פרטים אלה.

יב. מספרי ההערות, האיורים, הלוחות, הטבלאות, המפות, הנספחים, התעודות או הכתובות

* להפניה להערה או להערות יש להקדים בעברית את המילה הערה, הערות, ובלועזית – n. (nn.).

* להפניה לאיורים), ללוח(ות) לטבלה/טבלאות, למפה/מפות או לנספח(ים) יש להקדים בעברית איורים), לוח(ות), טבלה/טבלאות, מפה/מפות, נספח(ים), ובלועזית – ill(s)., fig(s)., pl(s)., map(s)., table(s)., app(s).

* להפניה לתעודות או לכתובות יש להקדים בעברית מס', ובלועזית – no.

5. מאמרים בכתבי-עת

א. סדר הפרטים

* שם המחבר(ת), כותרת המאמר במירכאות (לא כפולות), כותר כתב-העת, מספר הכרך, מספר החוברת (תאריך הפרסום), מספרי העמודים שאליהם מכוונת ההפניה, למשל: ב' מזר, 'כתובת על רצפת בית-הכנסת בעין-גדי', תרביץ, מ (תשל"א), עמ' H. Busse, 'The Sanctity of Jerusalem in Islam', *Judaism*, 17 (1968), p. 457 ; 23–18

* לרישום מראה מקום בעיתון יומי ראו להלן, סעיף 11.

ב. שם המחבר(ת)

* שם מחבר(ת) מאמר ייכתב כשם מחבר ספר, ראו לעיל, סעיף 4.

* אחרי שם המחבר(ת) יבוא פסיק.

ג. כותרת המאמר

* כותרתו של המאמר תיכתב במלואה ותובא במירכאות (לא כפולות).

* אחרי שם המאמר יבוא פסיק.

ד. כותר כתב-העת

* כותר של כתב-עת בלועזית ייכתב באות נטויה (*italics*).

* אחרי שם כתב-העת יבוא פסיק.

ה. מספר הכרך

* מספר הכרך יצוין ללא המילים כרך, vol. וכדומה. בכתבי-עת עבריים ייכתב מספר

הכרך באותיות עבריות או בספרות (רגילות), כמופיע בשער כתב-העת; בכתבי-עת

לועזיים – תמיד בספרות (רגילות).

1. מספר החוברת

- * יש לציין את מספר החוברת בכתב-עת הרואה אור בחוברות ולא בכרכים או בכתב-עת שכרכיו מחולקים לחוברות, ושמספור העמודים מתחיל מחדש בכל חוברת (ובמקרה זה ייכתב מספר החוברת לאחר מספר הכרך, ובין מספר הכרך למספר החוברת יבוא פסיק).

2. תאריך הפרסום

- * תאריך הפרסום ייכתב כפי שהוא מופיע בשער החוברת ויירשם בסוגריים עגולים.
- * אחרי הסוגר השני יבוא פסיק.

ח. מספרי העמודים, ההערות, האיורים, הלוחות, הטבלאות, המפות, הנספחים, התעודות או הכתובות

- * אלה ייכתבו בהפניה לכתב-עת כבהפניה לספר.

6. מאמרים בקבצים

- * סדר הפרטים : שם מחבר(ת) המאמר, כותרת המאמר במירכאות (לא כפולות), שם עורך/עורכת הקובץ ואחריו (עורך/עורכת) או (ed.), כותרת הקובץ, מקום ההוצאה ושנת ההוצאה, מספרי העמודים שאליהם מכוונת ההפניה, למשל : " היינימן, קבע וחיידוש בתפילה היהודית", ג"ח כהן (עורך), התפילה היהודית : המשך וחיידוש, ירושלים תשל"ח, עמ' 75–85 ; Y. Tsafir, 'The Byzantine Setting and its Influence on Ancient Synagogues', L.I. Levine (ed.), *The Synagogue in Late Antiquity*, Philadelphia, PA 1987, pp. 147–157

7. מאמרים בספרי יובל ובספרי זיכרון

- * הפניה למאמר בספר זיכרון או בספר יובל תיכתב כהפניה למאמר בקובץ, ראו לעיל, סעיף 6. אם בכותרת הספר לא נזכר שמו של האדם שלכבודו הוצא יש להזכירו לאחר הכותרת בסוגריים עגולים, למשל : " רצהבי, 'איגרות יהודי תימן לר' חיים נחום ז"לי, "י רפאל (עורך), ספר מרגליות : מאמרים ומחקרים לזכרו של הרב ראובן מרגליות

ז"ל, ירושלים תשל"ג, עמ' רעט ; C. Brock, 'A Monothelite Florilegium in Syriac',
Laga, J.A. Munitz & L. van Rompey (eds.), *After Chalcedon: Studies in Theology and
Church History offered to Prof. A. van Rury*, Louvain 1985, pp. 37–38

8. עבודות דוקטור ועבודות מוסמך

- * סדר הפרטים : שם המחבר(ת), כותרת העבודה במירכאות (לא כפולות), עבודת דוקטור (ובלועזית Ph.D. dissertation) [או : עבודת מוסמך (ובלועזית M.A. thesis)], שם האוניברסיטה, שנת ההגשה, מספרי העמודים שאליהם מכוונת ההפניה, למשל : יי ישי, 'סיעתיות בתנועת העבודה בישראל', עבודת דוקטור, האוניברסיטה העברית בירושלים, תשל"ט, עמ' 143–144 ; ג' שמיר, 'קרית ענבים : גיאוגרפיה ישובית של משק הררי', עבודת מוסמך, האוניברסיטה העברית בירושלים, תשל"ל, עמ' 20.

9. מילונים ואנציקלופדיות

- * סדר הפרטים : (שם המחבר[ת]), כותרת הערך במירכאות, כותר המילון או האנציקלופדיה, מספר המהדורה, מספר הכרך, מקום ההוצאה ושנת ההוצאה, מספרי העמודים או הטורים שאליהם מכוונת ההפניה, למשל : 'רוח', א' בן-יהודה, מילון הלשון העברית הישנה והחדשה, יג, ירושלים 1952, עמ' 6482 ; יבום וחליצה', אנציקלופדיה עברית, יט, ירושלים תשכ"ח, טורים 120–122 ; M. Sharon, 'al-Khalīl', *Encyclopaedia of Islam*², IV, Leiden 1978, cols. 954–961

10. תעודות

- * סדר הפרטים : שם הכותב, כותרת התעודה במירכאות או תיאורה, תאריך התעודה, שם הארכיון, פרטי התיק, למשל : מ' אוסישקין אל א' ורבורג, 22 בדצמבר 1906, הארכיון הציוני המרכזי, ירושלים, L1/25 ; תזכיר של ל' כהן, 'לגורל יחסינו עם העם הדרוזי', 2 בנובמבר 1937, הארכיון הציוני המרכזי, ירושלים, S25/3539 ; יי סגל אל משרד המושבות, 19 ביולי 1940, CO 733/418/75094, Public Record Office, London

11. עיתונים יומיים

- * סדר הפרטים : שם המחבר(ת), כותרת הידיעה או המאמר במירכאות, כותר העיתון, תאריך הפרסום המלא, למשל : ד' בן-גוריון, 'רשימותיו של אזרח', דבר, 3 באוגוסט 1955.

* הפניה לשבועון יכולה להיכתב כהפניה לעיתון יומי או כהפניה לכתב-עת, אך יש לנקוט אחת משתי האפשרויות בעקביות.

III. איורים, מפות ולוחות

- * איורים, מפות ולוחות מצורפים ימוספרו באופן שוטף (במספור שונה מזה של עמודי הטקסט), ובטקסט יצוין המקום המוצע לשיבוץ כל אחד מהם.
- * כל איור, מפה או לוח שיש להזכירם בגוף הספר יצוינו בטקסט לפי המספור הנ"ל, למשל: ראו: איור 1.
- * לכל איור יצורף נוסח מוצע של כתובית. אם נדרש אזכור של בטקסט, תתחיל הכתובית בנוסח: איור 1: ...
- * איורים, מפות ותעודות שחלה עליהם זכות יוצרים ידאגו המחברים לקבל רשות לפרסמם.

נספח: כללי התעתיק מערבית לעברית

א. עיצורים

א	א
ב	ב
ת	ת
ט	ט
ח	ח
כ	כ
ד	ד
ז	ז
ר	ר
ז	ז

ל	ל	ה	ה
מ	מ	ו	ו
נ	נ	י	י

ב. תנועות

1. אימות הקריאה שבערבית יסומנו באימות הקריאה העבריות אל"ף, וי"ו ויו"ד, למשל: כתאב, סכון, כביר.
2. כשאין בערבית אם קריאה יתווסף ניקוד לפי שיקול דעת, כדי להקל על הקוראים. הכסרה תסומן בחיריק, והדמה בקבוץ, למשל: אמאם, אלקדס. העיצור וא"ו המנוקד בפתחה ינוקד בעברית בפתח (כדי שלא יראה כאם קריאה).

ג. סימנים נוספים

1. שדה (ّ) לא תסומן בתעתיק העברי.
2. תא מרבוטה (ة) בצורת הנפרד תיכתב אה, למשל: מדרסה; בצורת הנסמך את, למשל: מדרסת אלקרויין.
3. אלי"ף מקצורה בצורת תיכתב באלי"ף, למשל: עלא (على).
4. מדה (أ) תיכתב בשתי אלי"פין, למשל: אאכל (أكل).

ד. הערות

1. תווית היידוע בערבית (ال) תיכתב בתעתיק עברי תמיד במלואה (גם לפני אותיות השמש), צמוד למילה, בלא מקף, למשל: אלקדס, צלאח אלדין.
2. אלי"ף הנכתבת בערבית מעל האות תיכתב באלי"ף אחר האות, למשל: אלרחמאן (الرحمن), יוצאת מכלל זה המילה الله, הנכתבת אללה.
3. המילים מוחמד, קוראן וסולטאן ייכתבו בווי"ו. שמות ארצות וערים ייכתבו: טורקיה, איסטנבול, בוכרה, אפגניסטן, פקיסטן וכו'.